

des d'aquests que es formaren els derivats amb consonant final analògica *enrederr*, *-erar*, *-enar*, que ja havíem previst teòricament. Però també hi hagué simplement *enredar* sense cap consonant analògica: com ens mostra una tradicional nadala menorquina: «enmitj del hivern, / *enredat* de fret, / am Maria, Verge i Mare, / hogara, hogara ja l'escaufarà sa Mare!», Camps Merc 1, 51.

Ben cert *enredemat* s'alterà en *enrābōnāt*, per un canvi ben lleu, i suscitat per la influència de *rave*. No desconeixem que el *rave* és un vegetal bastant rígid, i que figura en un bon nombre de dites i comparacions fraseològiques (*AlcM* en recull bastantes, en l'apartat LOC del seu article) La del *rave* existí indubtablement «dix un Senyor / *test* com un *rave*» lleix Carreta Vidal en una carta escrita per Pere Gració, estampada el 1619 (*Barbr*, 406) Però què fou abans l'ou o la gallina? La rigidesa considerable del vegetal es prestà a la contaminació *enredemat* > *enrābōnāt*, i aquesta per la seva banda, un com consumada, inflava les veles al vol planant de la comparació.

Així alterat el mot s'ha usat en molts llocs i en boca de bastants. *Enravenat* és barceloní. També a Segarra «lo ric surt de casa / tot *enrabanat*, / ab sabata o bota / y l'coll, ben planxat», cobra popular a Urgell-Segarra, Mn. Joan Segura (de StaColQ, *Misc Folk* Arabía, p 114). A Mall: «juntament ab Sant Feliu, / tot *enravenat* de fret, / s'en va anar ab gran secret / Alejandro a treure un niu», Sebastià Morro, c. 1853 (*JMBover*, *BiEscrBal* 1, 523.7.2). *Enravanu* Subj. 6 i *enravanament* escrivia AMAlcover (*BDLC* XII, 94; VI, 337). I a Men: «Sentiu lo com plora / es pobre Fillet? / —És perque, tal volta, / està *enravenat* de fred?», i en present, la dita proverbial «Sa tramontana, / el camp *enravana*» perquè és el vent «que aixuga més sa terra i crema més arbres y sementers», Camps Merc (*Folk* Men 1, 63, 280)

Ravar Ravagalles Ravegalles Ravenar (DFa), altres *ravar Ravener; Ravenera* Per encreuament de *ravanissa* amb el sinònim *ervianes; gravianes*

CULTISMES *Rāfan Rafāma*

Ravessoles, mala grafia de *rabassoles* (RABASSA)

RAXBE: «La lingua bovina --- la ssua fulla, quan és cremada e posada sobre les ginyves e les plages de la boca, guareix-les e és ia sua major vertut de purgar la còlera e de toltre el *raxbe*», Ibn Wáfíd, *Medicines Particulars*, 72.29. Sembla pel context que sigui 'salivera' o algun mal relatiu a la boca (potser 'piorrea?'): pot ser doncs un mot derivat de l'arrel aràbiga *rāšaf* 'xuclar', 'xuclar aigua', de la qual deriva *rāšaf* 'saliva' (Lane, 1089c-1090a), com sigui que els mots d'aquesta estructura sovint es contrauen en l'àrab magrebí perdent la *a* postònica (doncs: *rašf*). Val a dir que el mot per a 'saliva' que registra *RMa* (pp. 101 i 567) és *rudāb*. Conceivable que hi vagi haver contaminació d'aquest; o d'un adj derivat nisba *rudābi* (accent vulgar, per *-bi* clàssic), que explicaria alhora la síl·laba final de *raxbe* i la seva aplicació patològica (paralela a la de *saliv-era*).

Rè (papatra), V. *rèneg* Re «bossa ---» sembla ser err. per *ret* Re pron, V *res* Re-, molts mots amb aquest prefix s'han deixat sense remissió: cerqueu-los directament en llur primitiu *Rea*, V *reu* *Reabsorbir*, V. *sorbir* *Re(a)*-, variant fonètica del prefix *rere-*, *rera-*, ll RETRO- (*reacambra, reaguarda, rebotiga, retaille* etc.), V. el primitiu o RERE *Reacció, reaccionar, reaccionari, reactància, reactiu, reactivitat, reactor*, V. *acte i obra* (d'on el verb preferible *reobrar*, cat genuí) *Real* adj, V *res i rei*, subst m V *rafal* (1 *rei*) *Real*, *r??l?l*, de vegades per *rael, rael?r* (ARREL) *Realçar*, V *alt* *Realea, realenc, realesa*, V. *rei*

REALGAR, 'mineral de color vermell, combinació de sofre i arsènic', de l'àr. *rahğ al-gâr* id, pròpiament 'pólvores de caverna', perquè s'extreia de les mines d'argent' □ 1ª doc: Llull

També en el *Llibre de Fortuna e Prudència*, com a metzina molt activa «Altres aludeta de *rialgar*, cinc onçes», o sigui una bosseta d'aluda que en contenia D'un director de consciència massa sever «adés donava penitència a huns, adés a altres; dix hu --- Ab dos diners de *realgar*, n'exirem en cap --- així com volia fer coñació, ells hi hagueren més còpia de *realgar*, e donaren-l'i a beure», StVicentF (*Quar*, 101. 149) L'ancià escarmentat. «Yo instruyt / e corregit, / déu ajudant / --- / e prou treballs / mon temps limite, / dones evite / --- per no torbar --- / com *realgar*, / sols un cambrer ---», JRoig (*Spill*, 15766) Sigui variant genuïna o influida pel castellà, «*realgar*: arsenicum salitre» entre les *adrogues* i darrere la *pegunta* [OPou].

Havent tractat a fons de l'etimologia aràbiga en el *DCEC/DECH*, *REJALGAR*, no ho repetirem Sobre l'adaptació fonètica, és versemblant que havent-se pres l'element *rejal* en *rejalgar* com una pronúncia o grafia bàrbara o forastera de l'adjectiu *real* 'regi' (cf. gc *rejai* < *real* etc), vagi ser alterat en català per ultracorreció en *real* (sovint els alquimistes i astròlegs s'escudaven amb termes com *imperial*, *filosofal* = *filosòfic* i anàlegs).

Els naturalistes aràbics, que ens informen uns, que s'extreia de les mines de plata del Khorassan, i d'altres de més antics, que l'anomenen *samm al-fâr* 'metzina contra rates' o *rahğ-al-fâr* 'pólvores de rates', han donat peu a creure (JHess von Wyss, *VRom* II, 475-6) que *-gâr* resultés d'una confusió gràfica dels dos mots: sembla haver-hi part de fonament en totes dues coses (veg el meu article citat)

Sobre el català antiquat *rogicler* i el castellà *rosticler* 'realgar mesclat amb plata', que resultà en part d'una alteració del mateix mot, veg. el que en diu el Prof Germà Colon (extret dels *Travaux de Phil Romane* de la Univ. de Strasbourg, IX, i, 1971), i millor *DECH*, s. v. ROSA [v, 73a11-52], on demostro que, a desgrat de les valuoses dades aportades pel nostre compatriota i savi collega (sempre més erudit que dotat d'esperit crític), la suposada composició amb *roig* (pitjor *rosa*) no és més que una etimologia popular.

En català va passar també a ser nom de l'herba tora